

Hat szereplő panelt keres

Tallér Edina: *Lehetek én is*. Kalligram, Pozsony, 2013

Mi kell egy jó panelregényhez? Vegyünk egy narrátort, lehetőleg nő-műt, aki naplót ír, még pontosabban a naplóírást imitálja. Családos asszony, valahol 35 és 45 között, óvodás-kisiskolás gyerekek, komplett háztartás, öntörvényű, magába roskadt anya, valahol mellette pedig él egy férfi, aki inkább hiányában van jelen. Megkerülhetetlen alkotóelem maga a panelház: végeláthatatlan épület, melynek az emeletei úgy rakódnak egymásra, mint egy regény sorai. A panel járulékos eleme az ablak, amelyen keresztül belelátok a szomszédok mindennapjaiba, feltűnnek rajtuk életük féltett titkai, úgy láthatom őket, ahogy azt senki más.

Tallér Edina kötete olyan problémákat jár körül, amelyek alapvetően gond nélkül beleilleszthetők egy tipikusnak tűnő panelcsalád életébe. Nagyváros, panelek, családos asszony, írás – ezzel az öt szóval fel lehet vázolni a szöveg lényegi síkját. Talán ennek ellenpontosításaként hozza be egy fiatal, falun élő jósnő történetét a szerző: ez a fiatal lány úgymond tisztánlátó, gyógyító erővel is bír, azonban ha figyelmesen olvassuk a történetet, rájöhethetünk, hogy ez a szám az elbeszélőnk képzeletének egy újabb szerepjátéka. A szöveg legfontosabb – viszont mindenképp legjobban végiggondolt – dimenziója az írást, az alkotás folyamatát tárgyaló rész. Fejezetről fejezetre találunk benne olyan apró szövegszilánkokat, melyek az újraírhatóságra, a történet át-, szét- vagy elírásával történő jobbítására utalnak. Ha az elbeszélőnek – a naplóírónak – nem tetszik egy figura, egy tollvonással újraírja őt, utalva ezáltal a szöveg fikciós voltára és magára a szövegvilágot uraló írói tevékenységre.

A függelék számlistáján található dalok és a rájuk való utalások azt az illúziót szándékoznak kelteni, hogy a mű adott pillanatában felcsendülnek, esetleg másként megközelítve a dolgot: a szerzőnk hallgatja őket írás közben. Tallér Edina ezzel a fogással biztosra akart menni, és nem magyaráz-

ta túl a zeneszámok szerepét. A helyenként zavaró önisméltlések, az olykor hiteltelenné váló beszédmódok, a néhol kissé üresnek tűnő popkulturális utalások ellenére figyelemre méltó módon valósítja meg az élet egy mindeki által ismert szeletének irodalmi megjelenítését.

◆ Dancsó Andrea

Széttartó naplójátékok

Tallér Edina: *Lehetek én is*. Kalligram, Pozsony, 2013

Azt mondják, a jó író kézen fogva vezeti, Tallér Edina viszont inkább félrevezeti az olvasóit. A *Lehetek én is* egy regénybe bújtatott napló. A formai jegyek ellenére azért nevezem mégis naplónak (töredezett próza egyes szám első személyben, fejezetekre bontva, drámai beiktatásokkal), mert ezeket a széttartó darabkákat csak az „én” hangja tartja össze. Nem olyan egyszerű azonban a helyzet, mint gondolnánk, ugyanis az elbeszélő már az első fejezetben felhossa a „jónapló” és a valós napló kettősségét. Azt váránk, hogy őszintén és szemérmetlenül az igazságot kapjuk, azonban – ha egy ideig be is dőlünk a *Húsevő*ben megjelenő beszélőre feltűnően emlékeztető hangnak – egy idő után rá kell eszmélnünk, hogy az író csak játszik velünk. Az egyik legerőteljesebben kirajzolódó kérdés a könyvben a valóság és a képzelet közötti ellentét. Fogalmazhatnánk úgy is: igazság és hazugság ellentéte. Eleinte csak apró jelei bukkannak fel annak, hogy az elbeszélői én hazudik. Tulajdonképpen miért is váránk igaz történetet, hiszen a regény önmagában fikció. Tallér Edina kiszólásszerűen elrejti ars poeticáját, ami a darabos szerkezetbe simulva már-már észrevétlen marad: „Az írás nem munka, ezt elmondtam már párszor. Játék” (144). Ne lepődjünk meg tehát, ha egyszer csak egy tizenhat éves, tisztán érző jósnőről és a háziállatairól tudunk meg többet. Szót kap még a nikotinfüggő anya is, vagy például egy barátnő anyja, aki a szabadkai piacon vásárol. Továbbá a paneléletre jellemzően a szomszédba is átlátunk, így újabb szereplők kerülnek a képbe. Ezek a karakterek hirtelen jelennek meg a szövegben, jelentőségük és egymáshoz való relációjuk nem igazán világos. Mi tartja mégis össze ezeket a különböző egyéneket? A szerep, amit mindenki magának talál ki; az identitás megalkotása,